

1949. évi XX. törvény

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA¹

A nagy Szovjetunió fegyveres ereje felszabadította országunkat a német fasiszták igája alól, szétzúzta a földesurak és nagytőkések népellenes államhatalmát, megnyitotta dolgozó népünk előtt a demokratikus fejlődés útját. A régi rend urai és védelmezői ellen vívott kemény küzdelmekben hatalomra jutva, a magyar munkásosztály, szövetségben a dolgozó parasztsággal, a Szovjetunió önzetlen támogatásával újjáépítette háborúban elpusztult országunkat. Évtizedes harcokban megedződött munkásosztályunk vezetésével, az 1919. évi szocialista forradalom tapasztalataival gazdagodva, a Szovjetunióra támaszkodva népünk megkezdte a szocializmus alapjainak lerakását s országunk a népi demokrácia útján halad előre a szocializmus felé. E küzdelem és országépítő munka már megvalósult eredményeit, országunk gazdasági és társadalmi szerkezetében végbement alapvető változásokat fejezi ki és a további fejlődés útját jelöli meg: A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA.

I. FEJEZET

A Magyar Népköztársaság

1. § Magyarország: népköztársaság.

2. § (1) A Magyar Népköztársaság a munkások és dolgozó parasztok állama.

(2) A Magyar Népköztársaságban minden hatalom a dolgozó népé. A város és falu dolgozói választott és a népnek felelős küldöttek útján gyakorolják hatalmukat.

3. § A Magyar Népköztársaság állama védi a magyar dolgozó nép szabadságát és hatalmát, az ország függetlenségét, harcol az ember kizsákmányolásának minden formája ellen, szervezi a társadalom erőit a szocialista építésre. A Magyar Népköztársaságban megvalósul a munkásság és a dolgozó parasztság szoros szövetsége a munkásosztály vezetésével.

II. FEJEZET

A társadalmi rend

4. § (1) A Magyar Népköztársaságban a termelési eszközök zöme társadalmi tulajdonként az állam, a közületek vagy szövetkezetek tulajdonában van. Termelési eszközök magántulajdonban is lehetnek.

(2) A Magyar Népköztársaságban a népgazdaság irányító ereje a nép államhatalma. A dolgozó nép fokozatosan kiszorítja a tőkés elemeket és következetesen építi a gazdaság szocialista rendjét.

5. § A Magyar Népköztársaság gazdasági életét állami népgazdasági terv határozza meg. Az államhatalom a társadalmi tulajdonban levő vállalatokra, az állami bankrendszerre, a mezőgazdasági gépállomásokra támaszkodva irányítja és ellenőrzi a népgazdaságot a termelőerők fejlesztése, a közvagyon növelése, a dolgozók anyagi és kulturális színvonalának állandó emelése és az ország véderéjének fokozása érdekében.

¹ Kihirdetve: 1949. VIII. 20.

6. § Az egész nép vagyonaként az állam és a közületek tulajdona: a föld méhének kincsei, az erdők, a vizek, a természeti erőforrások, a bányák, a jelentős ipari üzemek, a közlekedési eszközök – vasút, szárazföldi, vízi- és légiutak –, a bankok, a posta, a távíró, a távbeszélő, a rádió, az állam által szervezett mezőgazdasági üzemek: állami gazdaságok, gépállomások, öntözőművek stb. Az állam vállalatai látják el a külkereskedelmet, valamint a nagykereskedelmet; az állam irányítja az egész kereskedelmi forgalmat.

7. § (1) A Magyar Népköztársaság elismeri és biztosítja a dolgozó parasztok jogát a földhöz és kötelességének tekintti, hogy állami gazdaságok szervezésével, mezőgazdasági gépállomásokkal, az önkéntes társulás és a közös munka alapján működő termelőszövetkezetek támogatásával elősegítse a mezőgazdaság szocialista fejlődését.

(2) Az állam elismeri és támogatja a dolgozóknak a kizsákmányolás ellen irányuló minden valóságos szövetkezeti mozgalmát.

8. § (1) A munkával szerzett tulajdont az Alkotmány elismeri és védi.

(2) A magántulajdon és a magánkezdeményezés a köz érdekeit nem sértheti.

(3) Az öröklési jogot az Alkotmány biztosítja.

9. § (1) A Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének alapja a munka.

(2) Minden munkaképes polgárnak joga, kötelessége és becsületbeli ügye, hogy képességei szerint dolgozzék.

(3) A dolgozók munkájukkal, munkaversenyben való részvételükkel, a munkafegyelem fokozásával és a munkamódszerek tökéletesítésével a szocialista építés ügyét szolgálják.

(4) A Magyar Népköztársaság megvalósítani törekszik a szocializmus elvét: „Mindenki képessége szerint, mindenkinek munkája szerint”.

III. FEJEZET

Az államhatalom legfelsőbb szervei

10. § (1) A Magyar Népköztársaság legfelsőbb államhatalmi szerve az Országgyűlés.

(2) Az Országgyűlés gyakorolja a népszuverénitásból folyó összes jogokat, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az Országgyűlés:

a) törvényeket alkot,

b) meghatározza az állami költségvetést,

c) megállapítja a népgazdasági tervet,

d) megválasztja a Népköztársaság Elnöki Tanácsát,

e) megválasztja a minisztertanácsot,

f) minisztériumokat létesít és szüntet meg, illetőleg meghatározza és megváltoztathatja a minisztériumok feladatkörét,

g) dönt a hadüzenet és a békekötés kérdésében,

h) közkegyelmet gyakorol.

11. § (1) Az Országgyűlést négy évi időtartamra választják.

(2) Országgyűlési képviselőt az Országgyűlés hozzájárulása nélkül letartóztatni vagy ellene bűnvádi eljárást indítani – tettenérés esetét kivéve – nem lehet.

(3) Minden politikai, gazdasági vagy egyéb tevékenység, illetőleg magatartás, amely ellentétben áll a dolgozók érdekével, összeférhetetlen az országgyűlési képviselői megbízatással.

12. § (1) Az Országgyűlés évenként legalább két ízben ül össze rendes ülészekre.

(2) Az Országgyűlést a képviselők egyharmadának írásbeli kérelmére vagy a Népköztársaság Elnöki Tanácsának határozata alapján össze kell hívni.

(3) Az Országgyűlés tagjai sorából elnököt, két alelnököt és hat jegyzőt választ.

(4) Az Országgyűlés üléseinek összehívásáról a Népköztársaság Elnöki Tanácsa gondoskodik.

(5) Az Országgyűlés működésének szabályait és tárgyalási rendjét ügyrendben állapítja meg.

13. § Az Országgyűlés ülései általában nyilvánosak. Rendkívüli esetben az Országgyűlés zárt ülés tartását is elhatározhatja.

14. § (1) A törvényhozás joga az Országgyűlést illeti meg.

(2) Törvényt a Népköztársaság Elnöki Tanácsa, a minisztertanács, továbbá bármely országgyűlési képviselő kezdeményezhet.

15. § (1) Az Országgyűlés akkor határozatképes, ha a képviselőknek legalább fele jelen van.

(2) Határozatait az Országgyűlés szótöbbséggel hozza.

(3) Az alkotmány megváltoztatásához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

16. § Az Országgyűlés által elfogadott törvényt a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke és titkára írják alá. A törvény kihirdetéséről a Tanács elnöke gondoskodik. A törvényt a hivatalos lapban kell kihirdetni.

17. § (1) Az Országgyűlés a szükséghez képest bármely kérdés megvizsgálására tagjaiból bizottságot küldhet ki.

(2) A hatóságok, hivatalok és intézmények, valamint az állam minden polgára köteles az országgyűlési bizottság által kívánt adatokat rendelkezésre bocsátani, illetőleg a bizottság előtt vallomást tenni.

18. § (1) Az Országgyűlés megbízatásának lejártá előtt is kimondhatja feloszlását.

(2) Háború vagy egyéb rendkívüli körülmények esetén az Országgyűlés megbízatásának meghatározott időre való meghosszabbítását is kimondhatja.

(3) A feloszlattott Országgyűlést a Népköztársaság Elnöki Tanácsa háború vagy egyéb rendkívüli körülmények esetén ismét összehívhatja. Az ekként összehívott Országgyűlés megbízatásának meghosszabbítása tárgyában maga határoz.

(4) Az Országgyűlés feloszlásától számított három hónapon belül új Országgyűlést kell választani.

(5) A megválasztott Országgyűlést a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a választást követő egy hónapon belül hívja egybe.

19. § (1) Az Országgyűlés első ülésén tagjai sorából megválasztja a Népköztársaság Elnöki Tanácsát, amely elnökből, két helyettes elnökből, titkárból és tizenhét tagból áll.

(2) A minisztertanács elnöke, elnökhelyettesei és tagjai a Népköztársaság Elnöki Tanácsába nem választhatók.

20. § (1) A Népköztársaság Elnöki Tanácsának hatásköre:

a) kitűzi az országgyűlési választásokat,

b) összehívja az Országgyűlést,

c) törvényeket kezdeményez,

d) országos jelentőségű kérdésekben népszavazást rendelhet el,

e) a Magyar Népköztársaság nevében nemzetközi szerződéseket köt,

f) megerősíti a nemzetközi szerződéseket,

g) megbízza és fogadja a követeket,

h) kinevezi a törvény által meghatározott fontosabb megbízatású állami alkalmazottakat, valamint a fegyveres erők magasabb rangú tisztjeit,

i) adományozza az Országgyűlés által alapított rendjeleket és címeket, valamint hozzájárul külföldi rendjelek és címek viseléséhez,

j) gyakorolja a kegyelmezési jogot,

k) dönt azokban az ügyekben, amelyeket külön törvény hatáskörébe utal.

(2) A Népköztársaság Elnöki Tanácsa az államigazgatási és a helyi államhatalmi szervek által hozott minden olyan jogszabályt, határozatot vagy intézkedést megsemmisíthet, illetőleg megváltoztathat, amely az alkotmányba ütközik, vagy sérti a dolgozó nép érdekeit.

(3) A Népköztársaság Elnöki Tanácsa feloszlathatja az államhatalomnak azt a helyi szervét, melynek működése az alkotmányba ütközik, vagy a dolgozó nép érdekeit súlyosan veszélyezteti.

(4) Ha az Országgyűlés nem ülésezik, az Országgyűlés jogkörét a Népköztársaság Elnöki Tanácsa gyakorolja; az Alkotmányt azonban nem változtathatja meg.

(5) A Népköztársaság Elnöki Tanácsa által alkotott jogszabályok törvényerejű rendeletek, amelyeket az Országgyűlés legközelebbi ülésén be kell mutatni.

(6) A Népköztársaság Elnöki Tanácsának minden határozatát és intézkedését az elnök és a titkár írják alá. Rendeleteit a hivatalos lapban kell kihirdetni.

21. § (1) A Népköztársaság Elnöki Tanácsának megbízatása akkor szűnik meg, amikor az Országgyűlés a Népköztársaság Elnöki Tanácsát újonnan megválasztja.

(2) A Népköztársaság Elnöki Tanácsa az Országgyűlésnek felelős és köteles működéséről az Országgyűlésnek beszámolni.

(3) Az Országgyűlés jogosult a Népköztársaság Elnöki Tanácsát vagy bármely tagját visszahívni.

(4) A Népköztársaság Elnöki Tanácsának határozatképességéhez az elnökön és titkáron kívül kilenc tag jelenléte szükséges.

(5) A Népköztársaság Elnöki Tanácsa ügyrendjét maga alkotja meg és azt az Országgyűlésnek bemutatja.

IV. FEJEZET

Az államigazgatás legfelsőbb szerve

22. § Az államigazgatás legfelsőbb szerve a Magyar Népköztársaság minisztertanácsa.

23. § (1) A minisztertanács

- a) a minisztertanács elnökéből,
- b) a minisztertanács elnökhelyetteséből, illetőleg elnökhelyetteseiből,
- c) az államminiszterből, illetőleg államminiszterekből és
- d) a minisztériumokat vezető miniszterekből áll.

(2) A minisztertanácsot, illetőleg egyes tagjait a Népköztársaság Elnöki Tanácsának javaslatára az Országgyűlés választja meg és menti fel.

(3) Az Országgyűlés ülésein a minisztertanácsnak azok a tagjai is részt vehetnek és felszólalhatnak, akik nem országgyűlési képviselők.

24. § A Magyar Népköztársaság minisztériumai:

- a külügyminisztérium,
- a belügyminisztérium,
- a honvédelmi minisztérium,
- a pénzügyminisztérium,
- az igazságügyminisztérium,
- a nehézipari minisztérium,
- a könnyűipari minisztérium,
- a földművelésügyi minisztérium,
- a külkereskedelmi minisztérium,
- a belkereskedelmi minisztérium,
- az építésügyi minisztérium,
- a közlekedés- és postaügyi minisztérium,
- a népművelési minisztérium,
- a vallás- és közoktatásügyi minisztérium,
- a népjóléti minisztérium.

25. § (1) A minisztertanács:

- a) irányítja a minisztériumok és a közvetlenül alája rendelt egyéb szervek munkáját,
- b) biztosítja a törvények és a Népköztársaság Elnöki Tanácsa rendeleteinek végrehajtását,

c) biztosítja a népgazdasági tervek megvalósítását,

d) megoldja mindazokat a feladatokat, amelyeket jogszabály hatáskörébe utal.

(2) A minisztertanács feladatának ellátása körében rendeleteket bocsáthat ki, amelyek azonban a Népköztársaság törvényeivel vagy a Népköztársaság Elnöki Tanácsa által hozott rendeletekkel nem ellenkezhetnek.

(3) A minisztertanács rendeleteit a minisztertanács elnöke írja alá; azokat a hivatalos lapban kell kihirdetni.

(4) A minisztertanács minden más államigazgatási szerv vagy az államhatalom helyi szervei által hozott minden olyan jogszabályt, határozatot vagy intézkedést megsemmisíthet, illetőleg megváltoztathat, amely az alkotmányba ütközik, vagy a dolgozó nép érdekeit sérti.

26. § (1) A minisztertanács elnöke vezeti a minisztertanács üléseit, gondoskodik a minisztertanács rendelkezéseinek és határozatainak végrehajtásáról, irányítja a közvetlenül alárendelt szervek munkáját.

(2) A miniszterek a jogszabályok rendelkezéseinek és a minisztertanács határozatainak megfelelően vezetik az államigazgatásnak feladatkörükbe tartozó ágait és irányítják az alájuk rendelt szerveket.

(3) A minisztertanács elnöke és a miniszterek feladatuk ellátása körében rendeleteket adhatnak ki, amelyek azonban a Népköztársaság törvényeivel, a Népköztársaság Elnöki Tanácsa vagy a minisztertanács által hozott rendeletekkel nem ellenkezhetnek. A rendeleteket a hivatalos lapban kell kihirdetni.

27. § (1) A minisztertanács működéséért az Országgyűlésnek felelős. Köteles munkájáról az Országgyűlésnek rendszeresen beszámolni.

(2) A minisztertanács elnöke (helyettese) és tagjai intézkedéseikért és magatartásukért egyénileg is felelősek. A felelősségrevonás módját külön törvény szabályozza.

(3) Az Országgyűlés tagjai a minisztertanácshoz, annak elnökéhez vagy bármely tagjához feladatkörükbe tartozó minden ügyben kérdéseket intézhetnek, melyekre azok az Országgyűlésen kötelesek felvilágosítást adni.

28. § (1) A minisztertanács az államigazgatás körébe tartozó bármely ügyben közvetlenül vagy valamely tagja útján intézkedhetik.

(2) A minisztertanács jogosult az államigazgatás bármely ágát közvetlen felügyelete alá vonni és ebből a célból külön szerveket létesíteni.

V. FEJEZET

Az államhatalom helyi szervei

29. § (1) A Magyar Népköztársaság területe államigazgatási szempontból megyékre, járásokra, városokra, községekre tagozódik. Nagyobb városok igazgatási kerületekre oszthatók.

(2) Az egyes igazgatási szervek területi változásait a minisztertanács határozza meg.

30. § (1) Az államhatalom helyi szervei a megyei tanács, a járási tanács, a városi tanács, a községi tanács, a városi kerületi tanács.

(2) A helyi tanácsok tagjait az illető terület választópolgárai négy évi időtartamra - az országgyűlési képviselők választására megállapított alapelvek szerint - választják.

(3) A helyi tanácsok tagjait az illető terület választópolgárai a törvénynek megfelelően visszahívhatják.

31. § (1) A helyi tanácsok működésük területén az alkotmányosan hozott jogszabályok és a felsőbb szervek által meghatározott keretek között gyakorolják államhatalmi tevékenységüket.

(2) A helyi tanács:

a) vezeti a gazdasági, társadalmi és kulturális tevékenységet,

b) előkészíti a helyi gazdasági tervet és költségvetést, ellenőrzi ezek végrehajtását,

- c) végrehajtja a törvényeket és a felsőbb rendeleteket,
- d) irányítja és ellenőrzi az alárendelt államhatalmi és államigazgatási szerveket,
- e) elősegíti az állami rend és a közvagyon védelmét,
- f) oltalmazza a dolgozók jogait,
- g) irányítja és ellenőrzi a helyi jellegű gazdasági vállalatok munkáját,
- h) támogatja a dolgozók szövetkezeteit,
- i) intézkedik a jogszabállyal hatáskörébe utalt minden ügyben.

(3) A helyi tanácsok működési körükben helyi rendeleteket hoznak, amelyek nem ellenkezhetnek a törvénnyel, törvényerejű rendelettel, a minisztertanács, a miniszterek vagy a felsőbb tanácsok rendeleteivel. A helyi tanácsok rendeleteit a szokásoknak megfelelően kell közhírré tenni.

(4) A helyi tanácsok az alájuk tartozó tanácsoknak minden olyan rendeletét, határozatát vagy intézkedését, amely az alkotmányba vagy alkotmányosan hozott jogszabályba ütközik, megsemmisíthetik, illetőleg megváltoztathatják.

32. § (1) A helyi tanácsok munkájukban közvetlenül a lakosságra támaszkodnak, biztosítják a dolgozók tevékeny részvételét, kezdeményezését és ellenőrzését az államhatalom helyi gyakorlásában.

(2) A helyi tanácsok kötelesek a választóknak évenként legalább két ízben működésükről beszámolni.

33. § (1) A helyi tanácsok végrehajtó és intézkedő szervei a végrehajtóbizottságok, amelyeket tagjaik sorából választanak.

(2) A végrehajtóbizottság élén elnök áll, a bizottság ügyvitelét az elnöknek alárendelt titkár intézi. Az elnököt (helyettesét vagy helyetteseit) és a titkárt a végrehajtóbizottság tagjai sorából választja.

(3) A végrehajtóbizottságok közvetlenül felelősek a helyi tanácsoknak és a felsőbb tanácsok végrehajtó bizottságainak. Kötelesek munkájukban az államigazgatási szervek rendelkezéseit megtartani.

(4) A végrehajtóbizottságokat vagy azok tagjait a helyi tanácsok visszahívhatják.

34. § A végrehajtóbizottságok mellett az államigazgatási szervek ágazatonként külön szerveket létesíthetnek, amelyek szakirányítás szempontjából az államigazgatás felsőbb szerveinek, közvetlen munkájuk tekintetében pedig a végrehajtóbizottságnak vannak alárendelve.

35. § A helyi tanácsokra és végrehajtóbizottságokra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

VI. FEJEZET

A bírói szervezet

36. § (1) A Magyar Népköztársaságban az igazságszolgáltatást a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága, a felsőbbbíróóságok, a megyei bíróságok és a járásbíróóságok gyakorolják.

(2) A törvény az ügyek meghatározott csoportjaira nézve külön bíróságok létesítését is elrendelheti.

37. § A bíróságok hivatásos bírákból és népi ülnökökből alakított tanácsokban ítélik meg. A törvény e szabály alól kivételt engedhet.

38. § A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága elvi irányítást gyakorol az összes bíróságok bírói működése és ítélezése tekintetében. A Legfelsőbb Bíróság irányelveket állapíthat meg és elvi döntéseket hozhat, amelyek a bíróságok számára kötelezők.

39. § (1) A Magyar Népköztársaságban a bírói tisztségeket választás útján töltik be; a megválasztott bírák visszahívhatók.

(2) A Legfelsőbb Bíróság és a felsőbbbíróóságok bíráit öt évi időtartamra, a megyei bíróságok és a járásbíróóságok bíráit három évi időtartamra választják.

(3) A Legfelsőbb Bíróság elnökét és bírait, valamint a felsőbíróságok elnökeit az Országgyűlés választja.

(4) A bírák működésükről választóiknak beszámolni kötelesek.

(5) A felsőbíróságok, a megyei bíróságok és a járásbíróságok bíráinak választásáról külön törvény rendelkezik.

40. § (1) A bíróságok tárgyalásai - a törvény által meghatározott kivételektől eltekintve - nyilvánosak.

(2) A vádlottat a bírói eljárás során megilleti a védelem joga.

41. § (1) A Magyar Népköztársaság bíróságai büntetik a dolgozó nép ellenségeit, védik és biztosítják a népi demokrácia állami, gazdasági és társadalmi rendjét, intézményeit, a dolgozók jogait, nevelik a dolgozókat a szocialista társadalmi együttélés szabályainak megtartására.

(2) A bírák függetlenek és csak a törvénynek vannak alávetve.

VII. FEJEZET

Az ügyészség

42. § (1) A törvényesség megtartása felett a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze őrökdi.

(2) A legfőbb ügyész e jogkörében ügyel arra, hogy a minisztériumok, az alájuk rendelt hatóságok, hivatalok, intézmények és egyéb szervek, az államhatalom helyi szervei, valamint a polgárok a törvényeket megtartsák.

(3) A legfőbb ügyész gondoskodik arról, hogy a Magyar Népköztársaság rendjét, biztonságát és függetlenségét sértő vagy veszélyeztető mindennemű cselekmény következetesen üldöztessék.

43. § (1) A Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészét az Országgyűlés választja hat évi időtartamra. Az Országgyűlés a legfőbb ügyészt visszahívhatja.

(2) A legfőbb ügyész az Országgyűlésnek felelős és működéséről beszámolni köteles.

(3) Az ügyészeket a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze nevezi ki.

(4) Az ügyészségi szervezetet a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyésze vezeti és irányítja.

44. § Az ügyészek az államigazgatási és a helyi államhatalmi szervektől függetlenül járnak el.

VIII. FEJEZET

Az állampolgárok jogai és köteleességei

45. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja polgárai számára a munkához való jogot és a végzett munka mennyiségének és minőségének megfelelő díjazást.

(2) E jogot a Magyar Népköztársaság a népgazdaság termelő erőinek tervszerű fejlesztésével és a népgazdasági terven alapuló munkaerőgazdálkodással valósítja meg.

46. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja a dolgozóknak a pihenéshez és üdüléshez való jogát.

(2) E jogot a Magyar Népköztársaság a törvényes munkaidő, a fizetési szabadság és a dolgozók üdülésének megszervezése útján valósítja meg.

47. § (1) A Magyar Népköztársaság védi a dolgozók egészségét és segíti a dolgozókat munkaképtelenségük esetén.

(2) A Magyar Népköztársaság ezt a védelmet és segítséget széles körű társadalombiztosítással és az orvosi ellátás megszervezésével valósítja meg.

48. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja a dolgozóknak a művelődéshez való jogát.

(2) A Magyar Népköztársaság ezt a jogot a népművelés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, közép- és felsőfokú oktatással, a felnőtt dolgozók továbbképzésével és az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.

49. § (1) A Magyar Népköztársaság polgárai a törvény előtt egyenlők és egyenlő jogokat élveznek.

(2) A polgárok bármilyen hátrányos megkülönböztetését nemek, felekezetek vagy nemzetiségek szerint a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Népköztársaság a területén élő minden nemzetiség számára biztosítja az anyanyelvén való oktatásnak és nemzeti kultúrája ápolásának lehetőségét.

50. § (1) A Magyar Népköztársaságban a nők a férfiakkal egyenlő jogokat élveznek.

(2) A nők egyenjogúságát szolgálják: munkafeltételeiknek a férfiakéval azonos módon való biztosítása, a terhesség esetére a nőknek járó fizetett szabadság, az anyaság és a gyermek fokozott törvényes védelme, továbbá az anya- és a gyermekvédelmi intézmények rendszere.

51. § A Magyar Népköztársaság védi a házasság és a család intézményét.

52. § A Magyar Népköztársaság különös gondot fordít az ifjúság fejlődésére és nevelésére; következetesen védelmezi az ifjúság érdekeit.

53. § A Magyar Népköztársaság hathatósan támogatja a dolgozó nép ügyét szolgáló tudományos munkát, valamint a nép életét, harcait, a valóságot ábrázoló, a nép győzelmét hirdető művészetet s minden rendelkezésére álló eszközzel elősegíti a néphez hű értelmiség kifejlődését.

54. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja a polgárok lelkiismereti szabadságát és a vallás szabad gyakorlásának jogát.

(2) A lelkiismereti szabadság biztosítása érdekében a Magyar Népköztársaság az egyházat különválasztja az államtól.

55. § (1) A Magyar Népköztársaság a dolgozók érdekeinek megfelelően biztosítja a szólásszabadságot, a sajtószabadságot, a gyülekezési szabadságot.

(2) Az állam e jogok érvényesítésére a dolgozók rendelkezésére bocsátja a szükséges anyagi eszközöket.

56. § (1) A Magyar Népköztársaság a dolgozók társadalmi, gazdasági és kulturális tevékenységének fejlesztése érdekében alkotmányosan biztosítja az egyesülési jogot.

(2) A Magyar Népköztársaság feladatainak ellátásában az öntudatos dolgozók szervezeteire támaszkodik. A népi demokrácia rendjének védelme, a szocialista építésben való fokozott részvétel, a kulturális nevelőmunka kiszélesítése, a nép jogainak megvalósítása és a nemzetközi szolidaritás ápolása céljából a dolgozók szakszervezeteket, demokratikus női és ifjúsági, valamint egyéb tömegszervezeteket létesítenek és ezek erőit a demokratikus Népfrontban fogják össze. E szervezetekben megvalósul az ipari, mezőgazdasági s értelmiségi dolgozók szoros együttműködése és demokratikus egysége. A nép demokratikus egységére támaszkodó és élcsapata által irányított munkásosztály az állami és társadalmi tevékenység vezető ereje.

57. § A Magyar Népköztársaság biztosítja a polgárok személyi szabadságát és sérthetetlenségét, a levéltitok és a magánlakás tiszteletbentartását.

58. § (1) A Magyar Népköztársaság a szabadságjogokat a területén lakó minden dolgozó számára biztosítja.

(2) Azok az idegen állampolgárok, akiket demokratikus magatartásukért, a népek felszabadítása érdekében kifejtett tevékenységükért üldöznek, a Magyar Népköztársaságban menedékjogot élveznek.

59. § A Magyar Népköztársaság polgárainak alapvető kötelessége: a nép vagyonának megvédése, a társadalmi tulajdon megszilárdítása, a Magyar Népköztársaság gazdasági erejének fokozása, a dolgozók életszínvonalának emelése, műveltségük gyarapítása és a népi demokrácia rendjének megerősítése.

60. § A Magyar Népköztársaság polgárainak megtisztelő kötelessége, hogy általános védkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítsenek.

61. § (1) A haza védelme a Magyar Népköztársaság minden polgárának szent kötelessége.

(2) A hazaárulást, a katonai eskü megszegését, az ellenséghez való átpártolást, a kémkedést, az állam katonai hatalmának minden csorbítását, mint a hazának és a dolgozók ügyének elárulását, a törvény a legszigorúbban bünteti.

IX. FEJEZET

A választások alapelvei

62. § (1) Az országgyűlési képviselőket a Magyar Népköztársaság választópolgárai általános, egyenlő és közvetlen választójog alapján, titkos szavazással választják.

(2) A megválasztott képviselők kötelesek választóiknak működésükről beszámolni.

(3) A választópolgárok a megválasztott országgyűlési képviselőket visszahívhatják.

63. § (1) A választójog a Magyar Népköztársaság minden nagykorú polgárát megilleti.

(2) A dolgozó nép ellenségeit és az elmebetegeket a törvény a választójogból kirekeszti.

64. § A választásokon minden szavazásra jogosult polgárnak egy szavazata van. Minden szavazat egyenlő.

65. § Országgyűlési képviselővé mindenki megválasztható, akinek választójogosultsága van.

66. § Az országgyűlési képviselők választásáról és visszahívásának részleteiről külön törvény rendelkezik.

X. FEJEZET

A Magyar Népköztársaság címere, zászlaja és fővárosa

67. § A Magyar Népköztársaság címere: kétoldalt búzakoszorúval egybefogott, kerek világoskék mezőben kalapács és búzakarász; a mező felső részén a mezőre sugarakat bocsátó ötágú vörös csillag, alján redőzött piros-fehér-zöldszínű szalag.

68. § A Magyar Népköztársaság zászlaja piros-fehér-zöldszínű, közepén a Magyar Népköztársaság címerével.

69. § A Magyar Népköztársaság fővárosa: Budapest.

XI. FEJEZET

Záró rendelkezések

70. § (1) A Magyar Népköztársaság Alkotmánya kihirdetése napján lép hatályba; végrehajtásáról a minisztertanács gondoskodik.

(2) A minisztertanács köteles az Alkotmány végrehajtásához szükséges törvényeket az Országgyűlés elé terjeszteni.¹

71. § (1) Az Alkotmány a Magyar Népköztársaság alaptörvénye.

(2) Az Alkotmány, valamint az alkotmányos jogszabályok az államhatalom valamennyi szervére és az állam minden polgárára egyaránt kötelezők.

¹ Lásd az 1949. évi XXI. törvényt az Alkotmány hatálybalépésével kapcsolatos egyes átmeneti rendelkezésekről.

TARTALOMJEGYZÉK

1949. évi XX. törvény	1
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA	1
I. FEJEZET	1
A Magyar Népköztársaság	1
II. FEJEZET	1
A társadalmi rend	1
III. FEJEZET	2
Az államhatalom legfelsőbb szervei	2
IV. FEJEZET	4
Az államigazgatás legfelsőbb szerve	4
V. FEJEZET	5
Az államhatalom helyi szervei	5
VI. FEJEZET	6
A bírói szervezet	6
VII. FEJEZET	7
Az ügyészség	7
VIII. FEJEZET	7
Az állampolgárok jogai és kötelességei	7
IX. FEJEZET	9
A választások alapelvei	9
X. FEJEZET	9
A Magyar Népköztársaság címere, zászlaja és fővárosa	9
XI. FEJEZET	9
Záró rendelkezések	9